

Ökat uppgiftsutbyte i det brottsförebyggande arbetet – skolans och socialtjänstens behov (SOU 2024:87)

U2025/00075

Övergripande synpunkter

Specialpedagogiska skolmyndigheten, SPSM, tillstyrker utredningens förslag och delar utredningens bedömningar i den utsträckning de rör skolan.

SPSM välkomnar utredningens utgångspunkt angående att samtycke till informationsdelning även i fortsättningen i första hand bör eftersträvas. Det är enligt SPSM viktigt att detta förhållningssätt genomsyrar det fortsatta arbetet med nu aktuella förslag avseende informationsutbyte mellan myndigheter. Detta då, som utredningen skriver: ”Det finns en bred enighet om att det i det brottsförebyggande arbetet finns fördelar med att arbeta med den enskildes samförstånd och delaktighet.” (s. 16) Utifrån skolans uppdrag är förtroendefulla och tillitsfulla relationer mellan skola och elev, samt mellan skola och vårdnadshavare, centralt för skolans uppdrag och möjlighet att bedriva ändamålsenlig samverkan, och för att skolan ska kunna erbjuda relevant stöd till den enskilde eleven. För elever eller vuxenstudierande med funktionsnedsättning finns ofta en mer komplex helhetssituation att ta hänsyn till, med insatser från flera olika aktörer, vilket medför att behovet av en välfungerande samverkan är särskilt stort.

För att informationsutbytet ska fungera och bidra till ett mer effektivt brottsförebyggande arbete, oavsett om det sker med samtycke från den enskilde eller inte, är det centralt att det finns välfungerande samverkan mellan skola, polis och socialtjänst. Det är enligt SPSM viktigt att även hälso- och sjukvårdens roll i samverkan på lokal nivå betonas. Det behöver finnas tillgång till kompetens inom exempelvis området neuropsykiatriska funktionsnedsättningar och psykisk ohälsa. Samverkansstrukturer behöver också omfatta de skolor som har elever som är hemmahörande i olika kommuner, såsom specialskolan. SPSM erfar väldigt olika förutsättningar kring samarbete och dialog mellan olika kommuners socialtjänster, men det

samma kan även gälla olika regionens hälso- och sjukvård, såsom rehabilitering. SPSM ser också en större risk att en elev faller mellan stolarna om elevens hemkommun inte är densamma som skolkommunen, vilket gäller många elever inom specialskolan.

Det kan finnas behov av stöd till skolor i samband med implementeringen av föreslagna bestämmelser. Det gäller såväl avseende tillämpning av bestämmelserna som föreslås, men också avseende hur skolor kan och bör agera när de tar emot uppgifter från brottsbekämpande myndigheter och socialtjänst som delas i brottsförebyggande syfte.

Synpunkter på utredningens bedömningar och förslag

6.1.1 Skolan har behov av mer information

SPSM delar utredningens bedömning. Information från polis och socialtjänst kan vara ett viktigt bidrag till skolans förebyggande och åtgärdande arbete, och minskar risken för eventuella felaktiga beslut utifrån begränsad eller felaktig information.

6.1.3 En sekretessbrytande bestämmelse för vissa brottsbekämpande myndigheter

SPSM tillstyrker förslaget.

SPSM instämmer i det utredningen skriver fram om att det måste föreligga ett reellt och angeläget behov av uppgifterna, och att uppgifterna som lämnas av brottsbekämpande myndigheter kan vara relevanta för skolans stödjande uppdrag eller skolans säkerhetsarbete.

Det är viktigt att skolan kan ta om hand de uppgifter som överlämnas från socialtjänst och polis. Utredningens förslag pekar inte ut vem på skolan som kommer vara mottagare av information. Enligt SPSM är rektor vanligen den mest lämpliga funktionen att överlämna uppgifter till, för att skolan ska kunna bedöma innebörden av uppgifterna, vilka insatser som behövs, och samtidigt undvika att uppgifterna sprids inom skolan på ett olämpligt sätt. Informationsdelning genom etablerad samverkan kan underlätta detta, där den som representerar skolan har mandat och förutsättningar att ta om hand uppgifter.

6.1.4 En sekretessbrytande bestämmelse för socialtjänsten

SPSM tillstyrker förslaget. Det är enligt SPSM positivt att skolor i större utsträckning kan bli mottagare av information från socialtjänsten.

Uppgifterna kan bidra till att skolan får ett bättre underlag för att kunna anpassa undervisningen och skolverksamheten och erbjuda eleven stöd. Skolan behöver dock ha både kompetens, resurser och förutsättningar att ta om hand informationen. En etablerad samverkan med socialtjänsten kan skapa bättre och tydligare förutsättningar att bedöma vilka uppgifter skolan kan tänkas behöva, men också för att skolan ska kunna ta om hand om uppgifterna och kunna sätta in lämpliga stödåtgärder.

6.1.5 En utökad uppgiftsskyldighet mellan skolor

SPSM delar utredningens bedömning och tillstyrker förslagen.

Den föreslagna bestämmelsen kan förbättra mottagande skolas förutsättningar att ge eleven relevant stöd. Det kan exempelvis innebära en förståelse hur man ska bemöta den nya eleven och anpassa kraven och förutsättningarna runt eleven. Samtidigt kan uppgiftslämnande behövas också för att tillgodose elever och skolpersonals säkerhet.

Det är viktigt att mottagande skola gör en egen bedömning av de uppgifter som skolan tar emot, och hanterar uppgifterna på ett relevant sätt, så att eleven får en möjlighet till nystart. En anpassad lärmiljö och bättre stödinsatser i en ny skola kan innebära bättre förutsättningar för eleven att fungera väl i skolmiljön.

Utredningen för i betänkandet ett resonemang om bedömningen av om övervägande skäl föreligger. (s.232) SPSM menar att resonemanget med fördel skulle kunna utvecklas ytterligare i denna del. I den fortsatta beredningen skulle det bland annat kunna utvecklas att sammanhanget där uppgiften framkommit, exempelvis i elevhälsans psykologiska eller psykosociala insats, kan påverka bedömningen av om övervägande skäl mot att lämna ut uppgiften föreligger.

SPSM vill också särskilt lyfta fram och instämma i det utredningen skriver på s. 234 i stycket om elevens delaktighet i processen och att samma utgångspunkter bör gälla för tillämpningen av nu aktuellt förslag, när vårdnadshavare och elev motsätter sig att uppgifter överlämnas, som de som skrivits fram i förarbetena till nuvarande bestämmelse.

6.1.7 Skolenheter inom fler skolformer ska informera om att en elev mottagits

SPSM tillstyrker förslaget.

Utifrån specialskolans perspektiv välkomnar SPSM förslaget. En elev tas emot i specialskolan efter beslut från Nämnden för mottagande i specialskolan och för Rh-anpassad utbildning (nämnden), och skrivs därefter in vid skolenhet. Utskrivning av elev från specialskolan kan ske först efter att nämnden upphävt det mottagandebeslut som nämnden ursprungligen har fattat. Detta innebär viss handläggningstid. Det förekommer att vårdnadshavare söker och får en placering till sitt barn i grundskola/anpassad grundskola utan att utskrivning från specialskolan först skett. Ibland informerar vårdnadshavare specialskolan om att eleven *omedelbart/inom kort* ska byta skolform utan att utskrivning från specialskolan har hunnit ske. Om en mottagande grundskola/anpassad grundskola informerar specialskolan direkt i dessa fall, ökar förutsättningarna för att utskrivning från specialskola kan ske innan eller i samband med att eleven tas emot i den nya skolformen. Det minskar risken för att eleven är inskriven i två skolformer samtidigt vilket kan innebära otydlig ansvarsfördelning och att en elev riskerar att hamna ”mellan stolorna”, till exempel vid frånvaro eller andra mindre gynnsamma situationer för eleven. Det ger också specialskolan bättre förutsättningar för att skyndsamt lämna över information om eleven och elevens behov till mottagande skola.

7.1.4 En sekretessbrytande bestämmelse för skolan

SPSM tillstyrker förslaget.

SPSM instämmer i att uppgifter kan behöva lämnas från skolan till socialtjänsten avseende elever även då en orosanmälan inte aktualiseras, såsom när eleven är över 18 år.

I detta ärende har juristen Rebecka Pomerling varit föredragande. I den slutliga handläggningen har även chefsjurist Ulrika Ehlin deltagit.

För Specialpedagogiska skolmyndigheten

Aurora Lindberg
Generaldirektör